

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 16 februari 1891, kl. 1 e. m.

Laguskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 20 kap. 8 § ärfdabalken.

Från Andra Kammaren har laguskottet fått emottaga en inom nämnda kammare af herr *P. J. M. Erikson* väckt motion (n:o 71), så lydande:

»Det torde få anses som en numera allmänt erkänd grundsats, att ingen till följd af sin öfvertygelse i religionssaker bör förvägras någon af de rättigheter, som tillkomma hvarje oförvitlig medborgare såsom sådan.

Utgående från denna förutsättning, tager jag mig friheten återkomma med en af mig år 1887 väckt motion om ändring af § 8 i kap. 20 ärfdabalken, hvilken motion till följd af Riksdagens upplösning icke blef föremål för behandling af densamma. Jag anser nemligen, att den nämnda paragrafen icke kan i sitt närvarande skick fullt tillämpas utan att orättvisa öfvas mot ett större eller mindre antal svenska medborgare.

I denna paragraf föreskrifves nemligen, att »den af annan lära är», icke må vara förmyndare, en föreskrift som uppenbarligen tillkommit i syfte att förhindra, det barn af statskyrkans medlemmar skulle vid föräldrarnes frånfälle af en förmyndare blifva uppfostrade i »annan lära» eller af honom öfvertalas att öfvergå till hvad man kallar »främmande trossamfund». Men mot all fara i sådant afseende finnes det, enligt min mening, full trygghet uti de föreskrifter, som lemnas i såväl

§ 2 af kap. 22 samma balk som ock uti kongl. förordningen af den 16 november 1869, angående ansvar för den, som söker förmå annan till affall från den evangeliskt-lutherska läran.

Förmyndarskap medför visserligen i allmänhet både besvär och ansvar, och kan det sålunda ur viss synpunkt icke anses såsom något eftersträfvansvärdt; men det är i alla fall ett förtroendeuppdrag, och att af lagen förklaras ovärdig att utöfva sådant, är att blifva stämplad såsom mindre pålitlig. .

På grund häraf hoppas jag Riksdagen skall finna rätt och billigt, att de af mig anförda orden ur paragrafen uteslutas; och får jag därför föreslå, att Riksdagen ville för sin del besluta,

att ur § 8 kap. 20 ärfdebalken orden »eller den af annan lära är», skola utgå, så att paragrafen får följande lydelse:

Ej må den vara förmyndare, som litet vetande, gäldbunden, slösare eller barnens vederdeloman är, eller den, som ej fyllt tjugufem år, eller är så gammal och vanför, eller så fattig, att han förmyndarskapet ej förestå kan; icke heller utländsk man, eller den som hafver Kronans eller andra sådana medel under händer.»

1667 års förmyndareordning, som i likhet med nu gällande lag kraftigt betonade förmyndarens pligter mot myndlingen i fråga om dennes uppfostran till en god medborgare, upptog icke bland de omständigheter, som grundlade obehörighet att vara förmyndare, det förhållande att förmyndare och myndling vore af olika lära. Med hänsyn till de separatistiska rörelser på det kyrkliga området, som i början af 1700-talet vunno insteg i vårt land, ansågo sig emellertid stiftarne af 1734 års lag böra genom ett lagstadgande förhindra, att omyndig utsattes för en obehörig och skadlig inverkan i religiöst afseende af en icke renlärig förmyndare; och torde i denna omständighet sökas grunden till införandet af den bestämmelse, hvars upphäfvande nu blifvit ifrågasatt. Är detta antagande riktigt, lärer äfven den uppfattning vara grundad, att 1734 års lag stälde det kraf på den, som skulle anses värdig att utöfva förmyndarens ansvarsfulla kall, att han skulle bekänna statskyrkans lära; hvilken uppfattning derjemte vinner stöd af föreskriften i 22 kap. 2 § ärfdebalken, att förmyndare skulle låta sig ange-

läget vara att myndlingen upptuktades i den rätta evangeliska läran. Ändrade förhållanden inom kyrkans område torde emellertid hafva snart nog föranlett den uppfattning af ifrågavarande bestämmelse, att om förmyndarens religiösa bekännelse vore densamma som myndlingens, han icke finge anses obehörig allenast af det skäl, att denna bekännelse icke vore statskyrkans. Utskottet håller emellertid före, att ifrågavarande föreskrift, äfven på sist nämnda sätt uppfattad, förlorat det stöd i samfundsförhållandena, som den ursprungligen egt, och att den för en nutida rättsuppfattning är temligen främmande. I sådant afseende förtjenar omnämnas, huru som redan i de lagförslag, hvilka af lagkommittén och den äldre lagberedningen afgåfvos, ansågs olämpligt att bibehålla föreskrift om den religiösa ståndpunkt, som förmyndaren borde innehafva i förhållande till sin myndling, och att dessa förslag i stället genom en generel bestämmelse öfverlemnade åt domaren att i hvarje fall, der andra än de i lag bestämda hindren kunde förekomma, pröfva dessas vigt. Ehuru en dylik befogenhet icke finnes domaren uttryckligt tillagd i gällande lag, är utskottet förvissadt om, att icke någon domare, hvilken blifvit gjord uppmärksam på faran af att en förmyndare missbrukar sin ställning såsom myndlingens uppfostrare, skall underlåta att efter omsorgsfull pröfning af hvarje förekommande fall, sin pligt likmätigt, skilja den ovärdige från utöfningen af förmyndarekallet; och synes utskottet häri ligga ett godt korrektiv mot de missbruk i nu antydt afseende, som kunna befaras inträffa, om ifrågavarande bestämmelse borttages. Utan att i likhet med motionären vilja påstå, att tillvaron af denna bestämmelse innebär någon egentlig orättvisa mot det antal medborgare, som bekänna en annan lära än statskyrkans, håller utskottet likväl före, att densammas tillämpning kan leda till följder, som måste anses stötande. I 6 § af gällande dissenterlag föreskrifves bland annat, att der endera af ett barns föräldrar tillhör främmande trossamfund och den andra svenska kyrkan, barnet skall uppfostras i denna kyrkas lära, att om mellan makar träffats aftal om deras barns uppfostran i evangeliskt-lutherska läran eller främmande troslära, sådant aftal skall gälla, derest vissa föreskrifna former blifvit iakttagna, samt att den, som fyllt femton år eller blifvit inom svenska kyrkan konfirmerad, icke på grund af föräldrarnes öfvergång till främmande trossamfund skall anses skild från svenska kyrkan. Likaledes är föreskrifvet, att ett i äktenskap emellan mosaisk trosbekännare och medlem af svenska kyrkan födt barn skall uppfostras i svenska kyrkans lära, äfvensom att ett angående den lära, hvori barnet skall uppfostras, träffadt aftal i ett dylikt äktenskap under nyss antydda vilkor skall ega giltighet. I samtliga dessa och de flera

tänkbara fall, der en fader bekänner annan tro än sitt barn, uppstår en konflikt emellan, å ena sidan, lagens bud, att fadern är sina barns rätte förmyndare och, å andra sidan, dess föreskrift, att den ej må vara förmyndare, som är af »annan lära». En dylik konflikt kan, enligt utskottets förmenande, icke lösas på annat sätt, än att fadern såsom obehörig skiljes från det förmynderskap, som han med naturens rätt utöfvar för sitt barn, och detta oaktadt i öfrigt icke den ringaste tvekan om hans lämplighet förefinnes. En sådan lösning kan emellertid icke anses tillfredsställande; hvartill kommer att ändamålet dermed oftast förfelas, då ett barn förvisso icke undandrages sin faders inflytande, derigenom att en för barnet mer eller mindre främmande person göres till dess förmyndare. Det kan visserligen sättas i fråga, huruvida förbudet gäller fader, helst något förordnande för honom icke lärer behöfva utfärdas, men gent emot den bestämda förklaringen, att den icke må vara förmyndare, med afseende å hvilken någon af de i paragrafen uppräknade omständigheter föreligga, torde en dylik uppfattning icke kunna försvaras.

Då utskottet sålunda finner en fortfarande tillämpning af ifrågasvarande föreskrift kunna leda till mindre tillfredsställande följder, samt, på sätt jemväl motionären antydt, tillräckliga garantier torde finnas mot förmyndares missbruk af sin ställning såsom myndlingens uppfostrare, får utskottet följaktligen hemställa,

att Riksdagen, med bifall till motionen, ville för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af 20 kap. 8 § ärfdabalken.

Härigenom förordnas, att 20 kap. 8 § ärfdabalken skall hafva följande lydelse:

Ej må den vara förmyndare, som litet vetande, gäldbunden, slösare, eller barnens vederdeloman är, eller den, som ej fyllt tjugufem år, eller är så gammal och vanför, eller så fattig, att han förmynderskapet ej förestå kan: icke eller utländsk man, eller den,

som hafver Kronans, eller andra sådana medel under händer.

Stockholm den 16 februari 1891.

På lagutskottets vägnar:

C. A. Sjöcrona.

Reservation

af herrar *Sjöcrona, Fröberg, Claëson, Pehrsson, grefve Klingspor.*
Herrar *L. O. Larsson* och *Wester* hafva begärt få här antecknadt,
att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
